

Sasuna syáhahat

Category: Kitapcy, Ýol ýazgylary
написано kitapcy | 23 январа, 2025

Sasuna syáhahat SASUN'A BIR ADAK YOLCULUĐU

Yıllarca, babası Sadık Arslan'dan, hiç görmediği bir memleketin, Sasun'un hikâyelerini dinleyen Silva Arslan Demirci, babasının ölümünden iki yıl sonra, arkadaşı Besse Kabak ve Behçet Çiftçi'yle birlikte çıktığı adak yolculuğunu yazdı. Her yanı harabeye dönmüş Ermeni evlerinin, kiliselerin, mezarlıkların içinde geçmiş bir hayatın izini süren Demirci, halen sevgiyle anılan babasının mirasıyla gururlanıyor.

■ **Silva Arslan Demirci'nin Agos'ta yayınlanan yazı şöyle:**

Kimi genç kızın ilk aşkıdır, kahramanıdır, sığınılacak limanıdır, hayranlık uyandıran, güven veren, evlilikte aradığı özelliklerin toplamıdır babası. Babam, canım babam...

Uzun yıllar olmuştu Sasun dağlarının yamacında bulunan köyünü terk edip şehre yerleşmesi babamın. Geçim derdi, yeni bir yere kök salma fikri onu çok zorlasa da, nihayetinde bir düzen kurup şehirli oldu. Ya da ben öyle sandım.

Zulüm görmüş olsa da hiç kopamadı o topraklardan. Sasun'u, Sasun dağlarını, Natopan'ın yaşanmışlıklarını, güzel anılar kadar kötü anılarını da hep işittim ondan. Dostlar bir araya geldiğinde geçmişten, eskilerden konuşurlardı. Dinledikçe ben de merak ederdim. Birkaç kere beni götürmesi fikrini ortaya attıysam da babam duymazlıktan geldi. Zaten bir şey işine gelmezse kulağını kapatarak "Benim kulağım duymuyor" derdi. En son, on sene önce abimle gitmişti köyüne, ama beni götürmedi. İkna edemedim onu. Geçmişten gelen korkuları vardı. Açıkça söylemese de biliyordum. Çok insanın canı yanmıştı o topraklarda. Özellikle de kadınların.

İki yıl önce kaybettik babamı. Yokluğu derin bir boşluk yarattı bende. Gölgesine sığındığımız koca çınarımız yoktu artık. Aklıma her geldiğinde burnumun direği sızlar.

Annem bu sene Maruta Dağı'ndaki Partsır Asdvadzadzin Kilisesi'nin adak gününe gitmek istediğini söylediğinde ben de umutlandım. Nihayet hayallerime ulaşabilecektim. Heyecan içinde başladığım hazırlıklar, annemin sağlık sorunları nedeniyle duruverdi. Bu yolculuğa çıkamayacağını söylemesi, 'ukhd'um, adağımınla birlikte hayallerimden de vazgeçmem anlamına geliyordu.

Ancak içimdeki, bu ukhd yolculuğuna çıkmam gerektiğini söyleyen ses susmak bilmiyordu. Sonunda annem gelemese de bu yolculuğa çıkmaya karar verdim. Telefonla arkadaşımı arayarak beraber gitmeyi önerdim. Biraz zorlayarak da olsa, onu ikna etmeyi başardım.

■ Balla yâd ettiğim babam

Sabahın erken saatlerinde, ukhd arkadaşım Besse Kabak'la birlikte Batman Havaalanı'na ulaşıyoruz. Batman'da Sasun gezilerinin vazgeçilmez ismi Behçet Çiftçi'nin de grubumuza dahil olmasının ardından, yolculuğumuzun ilk durağı olan Kozluk'a geçiyoruz. Ne çok duymuştum bu adı babamdan... Bir an onun görüntüsü beliriyor zihnimde: Kambur sırtında heybesi, başında kımmesi, elinde sopası...

Dağ köylerine çıkmadan Kozluk Kalesi ya da bilinen adıyla Hazzo Kalesi'ne gitmemek olmaz diyerek, eski ihtişamından uzak ama bir o kadar inatla tarihteki yerini koruyan kalenin harabelerine doğru yöneliyoruz. Basamakları bitirip kaleye varınca destanlara, şarkılara konu olmuş Sasun dağlarının görsel şöleniyle karşılaşıyorum. Yüzüme doğru esen rüzgârla bir kez daha geçmişe, babama dönüyorum.

Eşyaları bırakmak üzere aile dostumuz olan Mirza Abi'nin Khırbak'taki köyüne gidiyoruz. Ev halkı çevreliyor etrafımızı. Evin en yaşlısı olan babaanne, babama sarılır gibi kucaklıyor beni. Misafirperverlik daha o anda hissettiriyor kendini. Kırk yıllık dostlar gibiyiz. Tepside çaylar ve tabii ki Sasun balı geliyor. Babam baldan hem iyi anlardı, hem de bal yemeyi çok severdi. Bu yüzden sevmesem de, ikram edilen balı onun adına yemeye başlıyorum. Aldığım her lokma yanımda hissettiriyor

onu. Ancak onun memleketinde, onsuz bal yemek kalbimi sızlatıyor. Sıcak ortamda başlayan sohbette Mirza Abi'nin annesiyle babamın çok iyi arkadaş olduklarını öğreniyorum. Hep o eski güzel günlerden, babamın iyi biri olmasından bahsediyor. Onun kızı olmaktan hep gurur duymuştum. Bugün bu köyde duyduklarım daha da gururlandırıyor beni.

■ Şaman Hatun'da dua

Gezi programımız yoğun olduğundan, arabaya binip hemen köylere doğru yola çıkıyoruz. Annem Şaman Hatun'a uğramamı istediği için, önce Goğ köyüne gidiyoruz. Şaman Hatun olarak bilinen yer, ortasında bir bebeğin geçebileceği büyüklükte deliği olan bir taş parçası aslında. İnsanlar buraya kısmet veya şifa bulmak, çocuk sahibi olabilmek için gelip dua eder, burada yapılan duaların kabul olunacağına inanırlarmış. Ben evli ve çocuklu biri olsam da, annemin isteğini gerçekleştirmek için dua ettikten sonra taşın üzerinden atlıyorum. Şaman Hatun'un yakınlarında, harabeye dönmüş kilise kalıntılarının bulunduğu alana doğru yürüyoruz. Yolda insan boyunda uzun ve yassı mezar taşları görüyoruz. Mezarlığın az ilerisindeki kilise kalıntısında dua etmeye karar veriyoruz. Ancak İstanbul'dan getirdiğimiz mumları valizlerde unuttuğumuzu anlayınca üzülüyoruz. Birden Besse'nin yengesinin balmumundan kendi elleriyle hazırlamış olduğu mumları sırt çantama koyduğumu hatırlıyorum. Maratu Kilisesi'nin ukhd'una gideceğimizi duyan yengesi, kendisi, torunları ve Besse için küçük desteler halinde mumlar hazırlamıştı. Besse, hazırlanmış mumların bir kısmını burada kullanabileceğimizi söylüyor. Ölmüşlerimizin ruhları için birlikte okuduğumuz dualar, yanan mumların dumanına karışarak gökyüzüne yükseliyor.

Ağaçlar arasında dağlardan aşağı suyunu şelale misali akıtan Nabukh'a ulaşıyoruz. Sıcaktan kavrulmuş yüzümü buz gibi suda yıkıyorum. Aynı suda serinlemiş olan babamı düşünüyorum. Tam bu sırada Mirza Abin'in konuşmasıyla kendime geliyorum. Koyunlarını yıkamak için bu suya gelirmiş bizimkiler. Demek oluyor ki ata topraklarına epey yaklaşmışım. Tekrar bir

heyecan dalgası sarıyor beni. Kalp atışlarım hızlanıyor. Böyle bir durumu hiç yaşamamıştım daha önce. Bir an önce gitmek, oraya varmak istiyor ama umduğumu bulamamaktan da korkuyorum. Natopan, dedelerimle başlayan, babamla hayat bulan, babamdan sonra da bende yaşayacak olan dağ köyü... Araçla köye doğru yol alırken bir kaplumbağa çıkıyor karşımıza. Zarar görmesin diye araçtan inip kenara alıyorum onu. O evini sırtında her yere götürürken, ben babamların ayrılmak zorunda kaldığı evini ziyarete gidiyorum.

■ Babamın diktiği kavaklar

Uzaktan bakınca dikkat çeken ilk şey, köyün girişinde yan yana durarak tek bir ağaç görüntüsü veren beş kavak ağacı. Yoldan geçen birkaç kişiyle karşılaşıyoruz. Selamlaşmayla başlayan sohbette kim olduğumu öğrendiklerinde “Hoş geldin” diyerek, gölgesinde beklemekte olduğum kavak ağaçlarını babamın diktiğini anlatıyorlar. Babam bundan hiç bahsetmemişti. Ağaçlar hâlâ babamın adıyla anılıyor. Başımı gökyüzüne uzanan kavaklara doğru kaldırıyorum. Yüzümde gururla ama bir o kadar da hüznle harmanlanmış bir tebessüm var. Köydeki tek canlılık, tek hayat belirtisi, babamın kendi elleriyle dikmiş olduğu bu ağaçlar. Bir zamanların tanıdığı bu ağaçlar. Babamın varlığının ve gelecekte var olacağını işaretleyen bu ağaçlar. Çocuklarım Nerses ve Tavit’in yol haritası bu ağaçlar.

Karmaşık duygularla, başım önde, bir zamanların en verimli tarlalarından geçiyorum. Kuru ve dikenli otlar sarmış her yanı. Khanikhore, hayatım boyunca hep duyduğum ama şimdiye kadar göremediğim o meşhur dere kurumuş durumda. Annemi, yengelerimle bir zamanlar Khanikhore’nin başında sohbet ederken hayal edip gülümsüyorum.

■ Harabe evler

Evleri görebiliyorum bulunduğum yerden. Yıkık, boş, içinden dikenli otların fışkırdığı evler. Bir dönem sıcak bir yuva olan bu evlerin harabeye dönmüş olması içimi acıtıyor. Tarlanın kenarındaki ilk ev, babamın evi. Kalsalardı,

gitmeselerdi, benim de doğduğum ev burası olacaktı. İçinde geziniyorum. Ancak her adım attığımda eteğime yapışan dikenler engelliyor hareket etmemi. Boy vermiş dikenlerin ayaklarımda bıraktığı izlere aldırış etmeden dolaşıyorum. Taşlara dokunuyorum, kalan duvarlara.

Babamın kamburu şimdi benim sırtımda. Geçmişin yükünü taşıyabilmek için bir taşın üzerine oturuyorum, düşüncelere dalıyorum. Genco Amcamla Şebo Amcamın kuzular yüzünden yaptığı kavgalar geliyor aklıma. Keşke Şebo Amca genç yaşta terk etmeseydi bizi de, bugün yanımda olup kendi anlatsaydı köyünü. Havayı soluyorum. Sanki hâlâ orada yaşıyorlarmış gibi hissediyorum. Perihan Halamın tandırda pişirdiği ekmeğin, babamın ısınmak için topladığı çalı çırpının, kazanda kaynayan sütün kokusunu alıyorum. Burada bulunmanın hüznünü ve mutluluğunu aynı anda yaşıyorum.

Evler arasındayım. Bir evden diğerine geçerken ruh halim de evden eve değişiyor. Babamın anlattığına göre köyde o yıllarda yedi evde yaklaşık 70 kişi yaşıyormuş. Köy şimdi bomboş, terk edilmiş; hayat durmuş burada. Bana anlatılanlardan geriye hiçbir şey kalmamış.

■ Ermeni mezarlarının makûs kaderi

Mezarlığa gitmek istediğimde Mirza Abi beni engellemeye çalışıyor, "Gitme" diyor. Bir tuhaflık olduğunu seziyorum. "Buralara gelmişken nasıl uğramadan dönerim" diye itiraz ediyorum. Kararlılığımı görünce üzgün bir şekilde, demin karşılaştığımız köylülerden bazı mezarların define bulmak amacıyla kazılmış olduğunu öğrendiğini söylüyor. "Bunu görüp üzülmenizi istemiyorum" diyor. Yaklaştıkça fark ediyorum kazılan mezarları. Ermeni mezarlarının makûs kaderi... Defineciler, bu toprakların zenginliklerini yeraltında arayan zavallı insanlar... Şaşırmıyorum ama üzülüyorum.

Çoğu mezar taşı yerinden oynatılmış. Bir mezardan diğerine geçerek yayamın mezarını bulmaya çalışsak da iz yok, yazı yok. Sonunda tahmini olarak seçtiğimiz bir mezarda karar kılıyoruz. Güneşin son ışıkları eşliğinde, bu köyde yaşamış ve bu

topraklarda ebedi uykusunu uyumakta olan herkes için mumlarımızı yakıp dua ediyoruz. Yüreğimdeki acı ve hüzün karanlığın çökmesiyle daha da ağırlaşıyor.

Ayrılık zamanı... Arabaya biniyoruz. Kavaklar rüzgârla dans ederek uğurluyor bizi. Bugün benim burada olma sebepim belki de atalarımın ruhlarına dua etmektir. Kim bilir... Güneş batmak üzere, içimdeki hüzün yerini huzura bırakıyor.

Sabah içimde hüznün yanı sıra, ata topraklarına gidebilme hayalini gerçeğe dönüştürmüş olmanın mutluluğuyla birlikte, hem Mirza Abi'nin ailesi, hem de kalp gözüyle görmeye devam ettiğim köyümle vedalaşıyorum. Maratu adak yolculuğunda atalarımın, doğanın zorlu koşullarının hüküm sürdüğü bu coğrafyadaki hayatını daha iyi anlayabiliyorum. Etrafı sıradağlarla çevrili bu ata topraklarıyla aramdaki bağ kat be kat güçleniyor. Köklerimin nerede olduğunu gördüm artık. En önemlisi, geçmişin izinde yaptığım bu yolculuğun geleceğimi de şekillendireceğini hissediyorum. Telefonda konuştuğum sekiz yaşındaki oğlum beni özlediğini söyledikten sonra "Mama, dedemin köyüne beni de götür müsün?" derken, çok yakında ikinci Sasun yolculuğuna hazırlanmam gerektiğinin müjdesini vermiş oluyor.

Kaynak: Ermenihaber.am Yol yazgylary